

УДК 330.1

ТЕОРЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ДОХОДІВ

О. В. Мулярчук

студентка 5 курсу, група Ф-51м, навчально-науковий інститут економіки, менеджменту та права

Науковий керівник – к.е.н., доц. Д. В. Нікітенко

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті наведені різні тлумачення економічної категорії «дохід», загальноприйнята та альтернативна класифікація доходів, а також джерела формування.

Ключові слова: дохід, виторг, валовий дохід, квадрант грошового потоку.

The article presents different interpretations of the economic category of «revenue». Generally accepted and alternative classification of revenue are shown. Also listed sources of revenue generation.

Key words: revenue, income, proceeds, cashflow quadrant.

В статье приведены различные толкования экономической категории «доход», общепринятая и альтернативная классификация доходов, а также источники формирования.

Ключевые слова: доход, выручка, валовой доход, квадрант денежного потока.

Актуальність теми зумовлюється важливістю розуміння концептуальних підходів до визначення поняття доходу і джерел його формування через класичні та альтернативні підходи.

Визначення сутності поняття «дохід» ускладнюється тим, що цей термін у вітчизняній економічній літературі був широко представлений лише до 1917 р. Під доходом тоді розуміли результат господарської діяльності власника, що збільшує суму приналежних йому цінностей. Він складався із всіх надходжень грошима й іншими цінностями, з яких провадилися витрати на ведення підприємства. У 1920-ті рр. категорію “дохід” замінили поняттям “виторг”, під яким почали розуміти ціннісне вираження всієї сукупності благ, які надходять від інших господарств в обмін на те, що їм пропонує дане господарство, і які відновлюють зроблені витрати. Починаючи з 1930-х рр., ці терміни були трансформовані в поняття “реалізована продукція” з різними галузевими модифікаціями (валовий дохід, дохід від обороту тощо) [1, с. 222].

Економічна категорія «дохід» досліджується упродовж багатьох століть в тісному взаємозв'язку з такими термінами як «економічна діяльність» та «прибуток» в працях А. Сміта, К. Маркса, Дж. Мілля, Дж. Хікса, В. Парето, Л. Вальраса, Ф. Найта та ін. Ці класичні положення були покладені у формування основ МСБО 18 і П(С)БО 15. Так, за МСБО 18, дохід – це валове надходження економічних вигід протягом періоду, що виникає у ході звичайної діяльності суб'єкта господарювання, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників власного капіталу [2]. Під «доходами» за П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», розуміється збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників) [3].

У фінансовому словнику доходи визначаються як гроші або нематеріальні цінності, одержані фізичною особою, підприємством, організацією чи державою, від виробничої,

комерційної, посередницької чи іншої діяльності [4, с. 184]. Надходження суб'єктів економіки визнаються доходами лише за умови, якщо були здійснені видатки для їх формування.

Класифікація доходів наводиться у МСБО 18 «Дохід»: дохід від реалізації, дохід від надання послуг, відсотки, роялті, дивіденди [2]; а також у П(С)БО 15: дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), інші операційні доходи, фінансові доходи, інші доходи, надзвичайні доходи [5].

Окрім загальновизнаної класифікації існує й альтернативний підхід - Роберт Кійосакі виділяє три види доходів: зароблений, портфельний, пасивний [6, с. 167].

Збереження цінності заробленого доходу забезпечується за рахунок його конвертації у портфельний або пасивний. Це відбувається шляхом придбання цінностей – акцій або нерухомості. Проте не кожен цінний папір або нерухомість обов'язково є активом. Лише ті об'єкти вкладень є активом, які безпосередньо приносять дохід. Пасивом являються ті об'єкти, які при понесених витратах не приносять доходів [6, с. 169].

Альтернативним поглядом на джерела формування доходів є запропонований Робертом Кійосакі «квадрант грошового потоку». Він виділяє 4 сектори (таблиця): Е – службовці, S – самозайняті, В - власники бізнесу, І – інвестори. Кожен суб'єкт господарювання знаходиться як мінімум в одному із цих секторів [7, с. 6].

Сектор Е. Суб'єктами є робітники, службовці працюючі за наймом у державному чи приватному підприємстві, організації (у класичному розумінні – робоча сила). До них належить близько 60 % працездатного населення. Основна цінність полягає у відчутті безпеки та захищеності. При цьому заробітна плата є обмеженою, обмежений вільний час, існує ризик звільнення та залежність від роботодавця.

Сектор S. Суб'єктами є малий бізнес, підприємці – самозайняті, які мають власну справу. До них належить близько 20 % працездатного населення. Основна цінність полягає у відчутті свободи. При цьому дохід є більшим, ніж у секторі Е, наявність доходу забезпечується наявністю роботи, відсутня залежність від роботодавця, гнучкий графік роботи.

Сектор В. Суб'єктами є власники бізнесу, які організовують процес виробництва та збуту; роботодавці. До них належить близько 5 % працездатного населення. Основною цінністю є команда професійних працівників. Особливість полягає у бажанні створити оригінальний проект виробництва товарів і послуг. При цьому до створення доходу залучається праця інших спеціалістів, гнучкий графік роботи, максимізація доходу, проте наявний високий рівень відповідальності.

Сектор І. Суб'єктами є інвестори. До них належить близько 15 % працездатного населення. Основна цінність у повній свободі. Особливістю є «праця грошей». При необмеженому доході наявний гнучкий графік роботи.

Таблиця

Розподіл суб'єктів, затрат часу та власних сил
за секторами «квадранту грошового потоку»

Сектор	Частка працездатного населення	Затрати часу	Затрати власних сил
Е	60	50	60
S	20	80	100
В	5	80	80
І	15	10	10

Кожен суб'єкт господарювання має на меті максимізувати свої прибутки зменшуючи свої витрати та отримуючи більші доходи. Проте однозначно неможливо визначити яке джерело доходів буде найприбутковішим, оскільки на це впливає ряд суб'єктивних та об'єктивних факторів. Тому необхідно аналізувати наявну економічну ситуацію в країні та світі, прогнозувати можливі кон'юктурні зміни, враховувати впливи внутрішніх факторів та рівень фінансової грамотності суб'єкта економіки.

Список використаних джерел:

1. Шмиголь Н.М. Економічна суть доходів та доходності в системі управління підприємством / Н.М. Шмиголь // Держава та регіон : наук.-виробн. журнал. - Сер.: Економіка та підприємництво. - Запоріжжя : Вид-во Класичного приватного університету. - 2009. - № 7. - С. 221-225. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/dtr/ep/2009_7/files/EC709_46.pdf
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 «Дохід» від 01.01.2012 - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_025
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73 - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
4. Загородній А. Г. Фінансовий словник. / Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Совженко Т. С. — 4-те вид., випр. та доп. — К.: Т-во «Знання», КОО; Л.: Вид-во Львів. банк. Ін.-ту НБУ. — с.184.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. №290 - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>
6. Кийосаки Р. Руководство богатого папы по инвестированию / Кийосаки Р., Лектер Ш. — Минск: Попурри, 2009. — 640 с.
7. Кийосаки Р. Квадрант денежного потока / Кийосаки Р. — Минск: Попурри, 2012. — 368 с.